

ЦЕНТР ДЕМОКРАТІЇ ТА
ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

2019

РІЧНИЙ ЗВІТ

ЗМІСТ РІЧНОГО ЗВІТУ ЦЕДЕМ

2019

Вступне слово Тараса Шевченка	4
Верховенство права	6
Вибори	8
Рух ЧЕСНО	9
Доступ до публічної інформації	10
ЧЕСНО. Фільтруй суд!	12
Незалежні медіа	13
Розвиток незалежних медіа	14
Медійна освіта	15
Незалежна медійна рада	16
Безпечне та відповідальне користування свободою слова в Інтернеті	17
Громадянське суспільство	18
Реанімаційний Пакет Реформ	19
Відкритий Університет Реформ	20
Київ без тютюнового диму	21
Кампанія «За безпечні дороги»	22
Розвиток громадянського суспільства	23
Школа адвокації	24
Школа комунікації	24
Розвиток коаліцій ОГС у регіонах	25
Фінансовий звіт	26

НАША МІСІЯ — СПРИЯТИ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА АКТИВНИХ І ВІДПОВІДАЛЬНИХ ГРОМАДЯН

Тарас Шевченко

директор Центру демократії та верховенства права

Уже впродовж 15 років ми керуємося дуже зрозумілими цінностями — проактивність, відповідальність, результативність і незаангажованість.

Щороку ми беремо на себе відповідальність перед суспільством з аналізу актуальних проблем нашої країни, адвокатуємо важливі закони та досягаємо результату.

У 2019 році ми продовжили втілювати місію Центру демократії та верховенства права в поточних і нових активностях, які стали платформою для навчання громадських активістів створення коаліцій громадських організацій у регіонах України. Плани, які мала наша амбітна команда, цього року не просто здійснилися, а перевершили очікування. Це сталося завдяки повній віддачі спільній роботі.

У рік змін і важливих політичних подій нам вдалося розпочати нові проєкти й здобути сталі партнерства задля посилення ролі громадянського суспільства в Україні.

Наша діяльність зосередилася в трьох напрямках:

- Верховенство права
- Незалежні медіа
- Громадянське суспільство

Оскільки 2019 рік можна умовно назвати роком виборів в Україні, у фокусі нашої уваги залишилися незалежні й незаангажовані медіа та додалися завдання з посилення ролі дебатів кандидатів у президенти та професійного навчання журналістів, як висвітлювати вибори.

Зміна Президента та Верховної Ради України відкрила «вікно можливостей» для медійних реформ. Тож наші експерти долучилися до розробки й обговорення законопроекту «Про медіа», який охоплює не лише класичні ЗМІ, а й Інтернет-платформи. А пропозиції Центру щодо політичних дебатів увійшли до вже чинного Виборчого кодексу України.

Наша команда активно реагує на запити часу, саме тому у 2019 році **ми організували перший Відкритий Університет Реформ для помічників народних депутатів IX скликання**. Його учасниками стали 45 помічників народних обранців із фракцій «Слуга народу», «Голос», «Батьківщина», «Європейська солідарність» та «За майбутнє».

Сама ж освітня ініціатива є продовженням Відкритого Університету Реформ — освітнього проєкту, який цього року провів уже десятий набір. Ба більше, ми інституціоналізували Реанімаційний Пакет Реформ — наприкінці 2019 року РПР став працювати як самостійна інституція, що підсилило спроможність спілки в просуванні актуальних реформ для держави.

Восени стартувала перша Школа комунікації для громадських організацій. Ми отримали велику кількість анкет і неймовірну залученість від сектору. Для нас це свідчення того, що навчання комунікацій у громадському секторі дійсно на часі.

Одним з найбільших викликів 2019 року для Центру і кампанії ЧЕСНО. Фільтруй суд! став аналіз усіх кандидатів на посаду судді Вищого антикорупційного суду. Наша команда передала результати власного моніторингу Громадській раді міжнародних експертів і Вищій кваліфікаційній комісії суддів. Уся інформація з матеріалів ЧЕСНО. Фільтруй суд! була предметом розгляду на їхніх спільних засіданнях.

Наприкінці року ми також запустили нову масштабну ініціативу, над якою працюватимемо наступні п'ять років. ЦЕДЕМ у консорціумі з ІСАР «Єднання» та Українським незалежним центром політичних досліджень перемогли в конкурсі грантів від Агентства США з міжнародного розвитку й розпочали проєкт «Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства України».

»» Наша головна мета — допомогти українському громадському сектору стати сильним і згуртованим.

У 2020 році ЦЕДЕМ продовжить поширювати ідеї відповідального активізму й надалі розвиватиме суспільство сумлінних громадян, які готові брати на себе відповідальність втілювати зміни.

Я дякую команді, нашим партнерам та однодумцям за всі ті результати, які ми здобули разом у 2019 році.

НАПРЯМ «ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА»

Верховенство права — це фундаментальний принцип для кожної незалежної демократичної держави.

Принцип верховенства права є основою для сталого розвитку суспільства та охоплює практично всі аспекти життя громадян України: від особистої безпеки, свободи слова та зібрань — до ефективної боротьби з корупцією.

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА

У межах напряму «Верховенство права» експерти Центру демократії та верховенства права досліджують державну політику з питань доступу до публічної інформації, судової, виборчої реформи, аналізують міжнародний досвід та готують практичні рекомендації для розв'язання актуальних проблем, зокрема шляхом внесення змін до чинного законодавства.

» **Мета — ухвалення ефективних державних рішень, спрямованих на розв'язання суспільних проблем.**

МИ ПІДГОТУВАЛИ:

6

інфоплакатів

9

допоміжних
інфоплакатів

4

матеріали з
додатковою корисною
інформацією

9

зразків
процесуальних
документів

За 2019 рік експерти Центру підготували 40 аналітичних матеріалів, з якими можна ознайомитися на нашому сайті. Аналітика ЦЕДЕМ також публікується на сторінках ключових видань країни.

Надія Шувар

керівник напрямку «Верховенство права»

Команда ЦЕДЕМ **реалізувала проєкт «Зручний суд»**. У співпраці з Радою суддів України ми розробили стандартизовані інформаційні матеріали для розміщення в будівлях судів. Вони допоможуть громадянам краще розуміти судові процедури й сприятимуть у реалізації їхніх процесуальних прав.

Наприкінці 2019 року ЦЕДЕМ у партнерстві з Гаазьким інститутом інновацій у праві розпочав **проєкт «Дослідження правових потреб малого та середнього бізнесу»**. Його мета — визначити правові потреби малого та середнього бізнесу та розробити рекомендації для зменшення правових перешкод для його розвитку, адже саме малий та середній бізнес забезпечує 73,5% зайнятості та 61,8% обсягу від усієї реалізованої продукції в Україні.

» **Мета — поінформовані виборці роблять усвідомлений вибір, а виборчі кампанії проходять за прозорими та зрозумілими правилами.**

2019 рік для напрямку «Верховенство права» був насичений подіями у сфері виборчого права. Так, ухвалено довгоочікуваний Виборчий кодекс України. Ми пильно стежили за долею виборчої реформи, наші експерти готували матеріали з найактуальніших виборчих питань.

Для забезпечення права виборців на інформацію ЦЕДЕМ підготував пропозиції до Виборчого кодексу України щодо врегулювання на законодавчому рівні відкритості інформації про замовників громадських опитувань, яка часто замовчується. Пропозиції Центру було враховано, і з 1 січня 2020 року всі соціологічні центри зобов'язані публікувати дані про замовників соціопитувань з виборчих питань. Раніше ми мали ситуацію, коли в ЗМІ, Інтернет-ресурсах та соцмережах активно публікувалися різноманітні рейтинги партій та кандидатів без зазначення інформації про замовників таких соціопитувань, що позбавляло виборців права на поінформований вибір.

Наші експерти працювали над розробкою пропозицій і до підзаконних актів. Так, Центральна виборча комісія врахувала пропозиції ЦЕДЕМ щодо надання виборцям права подавати заяву на тимчасову зміну місця голосування через їхніх уповноважених представників. Такі зміни, передбачені в «Порядку тимчасової зміни місця голосування виборця без зміни його виборчої адреси», надають виборцям додаткові інструменти для реалізації свого права проголосувати, не прив'язуючись до місця реєстрації.

ЦЕДЕМ адвокатувє й зменшення вартості виборчих кампаній в Україні, які на сьогодні дорожчі за європейські. **Ми розробили рекомендації для законодавчих змін** у регулюванні питань застави на парламентських та президентських виборах, відшкодування партіям витрат на передвиборну агітацію.

У 2019 році експерти Центру провели навчальні лекції з питань виборчої реформи та законодавчого регулювання виборчих кампаній для студентів і журналістів.

Окрім того, ми підготували низку інфографік, які надавали виборцям актуальну та необхідну інформацію як упродовж двох виборчих кампаній 2019 року, так і загалом про виборчу реформу в Україні. Для прикладу, **інфографіка «ТОП-10 фактів про теледебати» стала топовою, її миттєво поширили більш ніж 30 Інтернет-ресурсів.**

ІНШІ ІНФОГРАФІКИ ЦЕДЕМ:

«Дільничні виборчі комісії: як формуються і скільки отримують члени ДВК» <https://cutt.ly/crxqF3z>

«Календар позачергових виборів до парламенту 2019» <https://cutt.ly/RrxqFvB>

«Дострокові вибори до Верховної Ради: як змінити місце голосування» <https://cutt.ly/rrxqD4t>

«Верховна Рада України 9 скликання: календар подій» <https://cutt.ly/yrxqDT3>

«Як заповнювати бюлетені: ЦЕДЕМ підготував інструкцію для виборців» <https://cutt.ly/3rxqDJE>

«Чи повинна держава відшкодувати партіям їхні витрати на передвиборну агітацію в ЗМІ?» <https://cutt.ly/WrxqS5K>

«Президент підписав закон про імпічмент» <https://cutt.ly/orxqGNT>

«ТОП-10 фактів про Виборчий кодекс України» <https://cutt.ly/2rxqDaw>

РУХ ЧЕСНО

» **Мета — стимулювати прозорість, підзвітність та відкритість представників влади, підтримувати запит на якісну політику серед громадян.**

У 2019 РОЦІ ЮРИСТИ ЦЕНТРУ:

**проаналізували
11 матеріалів**

**надали
42 консультації**

ЦЕДЕМ разом з Центром UA є ініціатором Руху ЧЕСНО — незалежної ініціативи, заснованої у 2011 році з метою підвищення якості української політики.

Ми здійснюємо методологічну та юридичну підтримку діяльності Руху, зокрема забезпечуємо юридичний аналіз матеріалів про політиків і чиновників, які готує Рух ЧЕСНО.

ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Експерти ЦЕДЕМ є співавторами Закону «Про доступ до публічної інформації», ухваленого у 2011 році та визнаного одним з 10 найкращих у цій сфері у світі. Уже вісім років поспіль ми слідкуємо за його належною імплементацією.

АДВОКАЦІЙНА КАМПАНІЯ ЩОДО РАТИФІКАЦІЇ КОНВЕНЦІЇ ТРОМСО

У 2019 році ЦЕДЕМ продовжив **адвокаційну кампанію щодо підтримки ратифікації Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів (Конвенція Тромсо)**, яку Україна підписала ще у 2018 році. Конвенція — перший міжнародний документ у сфері доступу до публічної інформації, що матиме обов'язковий характер для країн, які її ратифікували, щойно вона набуде чинності.

Протягом року експерти Центру поширювали аналітичні матеріали та статті, у яких звертали увагу на необхідність ратифікації цього міжнародного документа та переваги, які отримає наша держава. Як результат, завдяки діяльності ЦЕДЕМ наприкінці року міністр юстиції України підписав та направив пакет документів до Міністерства закордонних справ України із відповідними рекомендаціями для подальшої ратифікації Конвенції.

Наприкінці 2019 року ЦЕДЕМ провів експертну зустріч за участі заступниці міністра юстиції України Валерії Коломієць, на якій вдалося консолідувати зусилля громадського сектору навколо питання важливості ратифікації Конвенції. Центр разом із партнерами оприлюднив відкриту заяву, у якій закликав Міністерство закордонних справ України якнайшвидше подати необхідні документи на підпис Президенту. **3 ініціативи ЦЕДЕМ Рада з питань свободи слова та захисту журналістів при Президентові України ухвалила рішення підтримати ратифікацію Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів.**

НАВЧАННЯ СУДДІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ ТА ЮРИСТІВ

ЦЕДЕМ спільно з Верховним Судом провів **три тренінги** на тему «Судовий захист права на доступ до публічної інформації» для суддів касаційних, апеляційних та апеляційних адміністративних судів, які розглядають справи про доступ до публічної інформації та відновлюють порушені права громадян на інформацію, та адвокатів, які допомагають захищати такі права. Участь у тренінгах узяли **83 особи**.

На тренінгах ми зосередилися на найскладніших положеннях Закону України «Про доступ до публічної інформації», зокрема, застосуванні «трискладового тесту» — алгоритму, за яким розпорядники інформації визначають, чи потрібно надавати інформацію з обмеженим доступом. Учасники також дізналися про основні процесуальні питання таких справ, як визначення підсудності, правила розгляду справ у загальному та спрощеному провадженні тощо.

МЕРЕЖА ЗАХИСНИКІВ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ

Мережа захисників права на доступ до інформації, яку координує ЦЕДЕМ, розширилася до 211 учасників з усієї України. Це **неформальне об'єднання юристів, журналістів та громадських активістів**, створене з метою підвищення рівня знань та обміну досвідом. Експерти Центру постійно інформують членів Мережі про всі законодавчі зміни та новинки у сфері доступу до публічної інформації.

КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА СТРАТЕГІЧНЕ СУДОЧИНСТВО

Надано понад 100 консультацій на тему доступу до інформації активістам, працівникам органів влади, а також громадянам.

Виграно 2 судові справи про порушення права на доступ до інформації за підтримки Фонду захисту права на інформацію, що координується ЦЕДЕМ. За рішенням суду тепер запитувачі зможуть отримати інформацію про посадові оклади працівників Центрального апарату Національного банку України та про викиди в атмосферу й фільтри, встановлені на трубах певних енергоблоків компанії ДТЕК у місті Дніпро.

Фондом підтримано 1 судову справу, що стосується оскарження відмови одного управління поліції надати інформацію, що становила значний суспільний інтерес напередодні виборів, а саме інформацію про кримінальне провадження, відкрите щодо одного кандидата в народні депутати.

ОНЛАЙН-КОНСТРУКТОР ПОЗОВНОЇ ЗАЯВИ

80 позовних заяв створено через онлайн-конструктор ЦЕДЕМ. Він допомагає громадянам самостійно, без спеціальних знань написати заяву, щоб оскаржити в суді незаконну відмову в наданні інформації на запит.

ЧЕСНО. ФІЛЬТРУЙ СУД!

ЧЕСНО. Фільтруй суд! — це довгострокова кампанія ЦЕДЕМ у межах Руху ЧЕСНО щодо громадського контролю, спрямована на активізацію суспільства задля очищення суддівських лав від недоброчесних суддів та утвердження справедливого суду в Україні.

У 2019 році ми провели масштабний форум, де за участі представників влади, суддівського корпусу та громадських організацій обговорили результати трьох років нашої праці, реалізацію судової реформи та її перспективи.

У 2019 році розпочав роботу Вищий антикорупційний суд. ЧЕСНО. Фільтруй суд! не лише проаналізувала всіх кандидатів до цього суду, але й оперативно підготувала та оприлюднила профайли суддів ВАКС. **Наша команда проаналізувала кандидатів до Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів, адвокатуючи непризначення тих з них, хто порушив критерії доброчесності.**

Цього ж року ми запустили спецпроект «Суд над суддя-ми», де в інтерактивній формі в режимі реального часу можна ознайомитися зі справами суддів, обвинувачених у вчиненні корупційних правопорушень.

ЗА ТРИ РОКИ РОБОТИ МИ:

Наповнили базу ще **2 000 профайлів суддів**, відтепер їх близько **3 500**

Проаналізували **968 кандидатів** до Верховного Суду

Проаналізували **156 кандидатів** до ВАКС

Провели **7 акцій** прямої дії

Презентували **профайли суддів першої інстанції** Харківської, Запорізької, Дніпропетровської, Одеської областей

Організували **47 тренінгів** по всій Україні для більше ніж **1 000 учасників**

750

згадок у ЗМІ

650

публікацій на сайті ЧЕСНО. Фільтруй суд!

8 200

підписників сторінки у Facebook

150

суддів реалізували право на відповідь

500 000

відвідувачів сайту

НАПРЯМ «НЕЗАЛЕЖНІ МЕДІА»

РОЗВИТОК НЕЗАЛЕЖНИХ МЕДІА

Ігор Розкладай

головний експерт з медійного права

До 2016 року Центр демократії та верховенства права називався Інститут Медіа Права та спеціалізувався в медійній сфері. Розширивши свої горизонти, ми продовжуємо розвивати незалежні медіа. Адже держава не може існувати без якісних та неупереджених медіа, які надають чесну та збалансовану інформацію громадянам.

У 2019 році ми зосередилися на адвокації законодавчих змін та побудові діалогу з медіа, Парламентом та державними інституціями, адже зміна влади відкрила **«Вікно можливостей»** для медійної реформи.

Так, Ігор Розкладай, головний медійний експерт ЦЕДЕМ, став співавтором комплексного законопроекту «Про медіа», який регулює цілу індустрію. А **пропозиції експертів** Центру щодо політичних дебатів увійшли до **Виборчого кодексу України**, який уже набув чинності.

До цього, під час виборів Президента та Верховної Ради України, ЦЕДЕМ долучився до руху «Медіа за усвідомлений вибір», який об'єднав медіа заради чесного висвітлення виборів. А вже у вересні Тараса Шевченка, директора ЦЕДЕМ, обрали до створеної при Президентові України Ради з питань свободи слова та захисту журналістів.

Одним з наших ключових завдань лишається аналіз та роз'яснення правових питань у медійній сфері. У 2019 році експерти Центру продовжили інформувати суспільство про законопроекти та зміни в медійній сфері України, а також важливу для нас практику Європейського суду з прав людини. Наші медійні юристи надавали адресні правові консультації журналістам, працівникам медійної індустрії та представникам влади.

ЦЕДЕМ надалі підтримує діяльність Суспільного мовлення і реагує на зовнішні та внутрішні зміни. Наші експерти регулярно консультують його керівні органи та журналістів з юридичних питань. Окрім того, Центр продовжив відстоювати належне фінансування Суспільного, наголошуючи на його важливості для забезпечення незалежності та високої якості роботи мовника.

14

консультацій з актуальних питань у відповідному розділі на сайті ЦЕДЕМ

≈ 100

адресних консультацій з питань медіа-права журналістам, юристам, студентам, працівникам медійної індустрії та представникам органів державної влади

9

оглядів останніх рішень ЄСПЛ щодо питань свободи вираження та приватності

ДИСКУСІЇ:

«Деолігархізація медіа: як забезпечити незалежність ЗМІ від їхніх власників?»

«Прозорість фінансування медіа: досягнути не можна покинути»

«Ціна Суспільного: більше, ніж рядок у держбюджеті»

МЕДІЙНА ОСВІТА

Медійна освіта — важлива частина роботи ЦЕДЕМ з моменту заснування організації. **Ми регулярно проводимо освітні курси з медійного права** для журналістів, студентів, викладачів, активних громадян, організуємо студентські змагання та інші активності. Так, у 2019 році Центр провів чотири онлайн-курси з авторського права, доступу до публічної інформації, медійного права та роботи ЗМІ в судовій тематиці. **Дистанційне навчання пройшли 67 журналістів, активістів та посадовців, ще 85 продовжують його.**

Оскільки у 2019 році в Україні відбувалися вибори Президента та Верховної Ради України, ЦЕДЕМ організував два інтерактивні тренінги для журналістів, під час яких 45 учасників розширили свої знання про висвітлення виборів, регулювання ЗМІ в цей період та проаналізували типові порушення під час виборів.

МІЖНАРОДНА ЛІТНЯ ШКОЛА МЕДІЙНОГО ПРАВА

Починаючи з 2005 року, щороку ми проводимо Міжнародну літню школу медійного права — **триптижневий інтенсивний навчальний курс з юридичних та практичних аспектів регулювання роботи медіа.**

У XV Літній школі взяли участь 19 правників та журналістів з України, Білорусі, Казахстану, Вірменії, Киргизстану та Росії. У Києві вони пройшли комплексний навчальний курс від українських та закордонних експертів, що охопив теми, з якими на практиці стикаються юристи в медійній сфері, та випробували себе в модельному суді, що стосувався свободи вираження поглядів в Інтернеті.

- ✦ **2 тренінги** для журналістів + **семінар** для викладачів
- ✦ Літня школа 2019 — **19 учасників**
- ✦ Усього з 2005 року — **338 учасників**

ОКСФОРД

У грудні ЦЕДЕМ у партнерстві з Оксфордським університетом та Національним університетом «Києво-Могилянська академія» вже вчетверте провів для країн Північно-Східної Європи **регіональний раунд студентських змагань з медійного права «Price Media Law Moot Court Competition».**

Муткорт — це модельні судові засідання на медійну тему: наприклад, свободи слова в Інтернеті та захисту персональних даних. Участь у них беруть команди студентів-юристів. Гравці готують письмові аргументи (спираючись на законодавство та судову практику), а також виступають перед суддями та полемізують з опонентами. Змагання в Україні є відбірковими для участі в міжнародному раунді, який щовесни проводиться в Оксфордському університеті. За це право у 2019 році змагалися команди з України, Білорусі та Польщі.

Переможцем регіонального раунду муткорту стала команда Білоруського державного університету. Також можливість поїхати до Оксфорда у 2020 році здобули команди НаУКМА та Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Окрім того, у 2019 році Центр надав фінансову підтримку переможцям відбіркового раунду 2018 року — студентам КНУ імені Тараса Шевченка — для поїздки до Оксфорда. А в міжнародному раунді студенти НаУКМА, які також пройшли через київський етап, вибороли друге місце серед 35 команд з усього світу.

До змагань в Оксфорді також долучилися експерти ЦЕДЕМ. Так, директор Центру Тарас Шевченко й головний експерт з медійного права Ігор Розкладай виступили суддями, а Аліна Правдиченко, керівник напрямку «Незалежні медіа», поєднувала роботу арбітра з участю в організації змагань.

НЕЗАЛЕЖНА МЕДІЙНА РАДА

Незалежна медійна рада (НМР) — громадський моніторинговий та консультативний орган саморегулювання в медійній сфері. До складу НМР входять 15 авторитетних незаангажованих медійних експертів. **Засновники** — Центр демократії та верховенства права спільно з організаціями-партнерами.

Так, НМР на постійній основі розглядає спірні ситуації щодо дотримання медійного законодавства, міжнародних стандартів висвітлення інформації в ЗМІ, а також порушень журналістської етики. Зокрема, у 2019 році члени НМР готували **експертні висновки про дотримання законодавства під час виборів**, зловживання свободою слова та мову ворожнечі в ефірі низки телеканалів, а також аналізували дотримання стандартів в авторських програмах та при спілкуванні з гостями студії, формати яких наразі популярні в інформаційному мовленні. ЦЕДЕМ виконує функції секретаріату НМР. Ми приймаємо скарги, опрацьовуємо їх та готуємо проєкти висновків на розгляд членів ради.

Висновки НМР стають основою для рішень Національної ради з питань телебачення і радіомовлення щодо каналів-порушників. Адаже у своїх оцінках Незалежна медійна рада керується законодавством України, рішеннями міжнародних організацій з питань діяльності ЗМІ, журналістськими стандартами та етикою.

Окрім громадського моніторингу, НМР надає рекомендації для вдосконалення медійної сфери. У 2019 році члени НМР підготували рекомендації з посилення інформаційної ролі Суспільного мовлення. А для журналістів **розробили рекомендації, як працювати під час виборів та як писати про енергетику, оскільки саме ці теми часто стають полем для маніпуляцій**. Також НМР допомагає журналістській спільноті побудувати механізм саморегулювання. Задля цього у 2019 році ми провели дві тематичні дискусії з журналістами, медичними експертами та представниками влади.

» **Одне з ключових завдань НМР** — розв'язання спорів і конфліктів у медійній сфері за зверненнями як окремих громадян, так і органів влади.

У 2019 році ЦЕДЕМ та НМР виграли в суді в політика Андрія Лесика, який звинувачував НМР у дифамації за оцінку його висловлювань в одному з висновків.

У 2019 РОЦІ НМР:

розглянула 16 справ

про порушення в інформаційному просторі

надала 6 висновків

2 з яких лягли в основу рішень Національної ради з питань телебачення і радіомовлення

провела 2 заходи

«Регулювання саморегулювання діяльності медіа під час виборів»
«Саморегуляція у медіа»

видала 3 рекомендації

«Як писати про енергоринок без помилок і маніпуляцій»
«Посилення та подальший розвиток інформаційної ролі Суспільного мовлення»
«Щодо діяльності медіа під час президентських виборів»

БЕЗПЕЧНЕ ТА ВІДПОВІДАЛЬНЕ КОРИСТУВАННЯ СВОБОДОЮ СЛОВА В ІНТЕРНЕТІ

У 2019 році ЦЕДЕМ розпочав новий проєкт, який охоплює соціальні мережі — майданчики, де українці не лише спілкуються з друзями, а й дізнаються новини та думки інших, а отже — формують суспільну думку й політичні погляди.

На початку року ми стали довіреним партнером соціальної платформи Facebook. Експерти ЦЕДЕМ співпрацюють з Facebook у напрямку врегулювання питання блокування контенту та користувачів в Україні, регіональних особливостей контенту в українському сегменті соціальної мережі.

За час проєкту команда Центру налагодила спілкування представників державних органів, громадського сектору, бізнесу, журналістів та адміністрацій соцмереж заради взаєморозуміння та визначення спільних позицій.

Так, у грудні ЦЕДЕМ провів громадський форум **«Основні виклики свободи слова в Інтернеті: український та світовий контекст»**. Як підсумок, експерти відзначили, що Україна може взаємодіяти з Інтернет-гігантами, наприклад, для протидії дезінформації та пропаганді країни-агресора. Також Центр започаткував публічну дискусію про безпідставне блокування Facebook-сторінок українських користувачів.

ЦЕДЕМ розпочав довгострокові проєкти, які будуть презентовані вже у 2020 році. Наші медійні юристи розробляли Рекомендації для Facebook, які допоможуть соцмережі протидіяти загрозам в українському сегменті й водночас не обмежувати право користувачів на свободу слова.

Другим інструментом стане **освітня онлайн-гра «Вижити в Інтернеті: місія (не)можлива»**, яка допоможе дізнатися про правила поведінки в мережі (як політики соцмереж, так і законодавчі положення) та навчитися уникати загроз і маніпуляцій. Адже безпечне та відповідальне користування Інтернетом залежить від медійної грамотності користувачів.

» **Мета проєкту — спонукати адміністрації соціальних мереж враховувати українські реалії та виклики, допомогти користувачам підвищити обізнаність про соцмережі та виробити ефективний механізм регулювання в Інтернеті.**

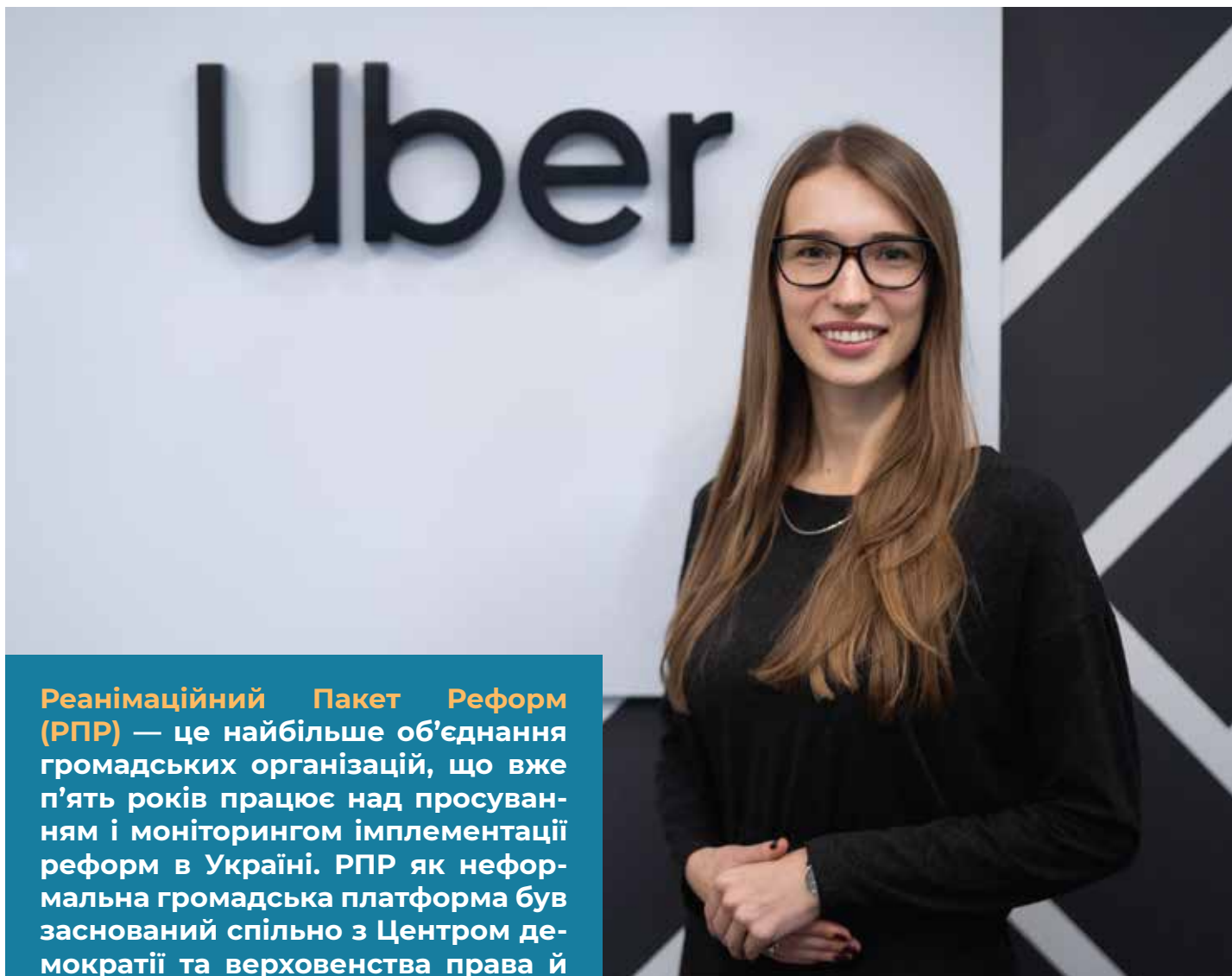

НАПРЯМ «ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО»

Центр демократії та верховенства права сприяє розвитку суспільства активних і відповідальних громадян та працює заради зміцнення демократичного суспільства в Україні. Ми створюємо платформу для навчання, знайомства й об'єднання громадських активістів для потужних проєктів. У межах напряму наша організація сприяє зміцненню демократичного суспільства в Україні та працює над проєктами, мета яких — підвищити особисту відповідальність громадян у сфері здоров'я та громадської безпеки.

РЕАНІМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ РЕФОРМ

Реанімаційний Пакет Реформ (РПР) — це найбільше об'єднання громадських організацій, що вже п'ять років працює над просуванням і моніторингом імплементації реформ в Україні. РПР як неформальна громадська платформа був заснований спільно з Центром демократії та верховенства права й іншими громадськими організаціями й колом експертів після Революції Гідності.

Олеся Холопик

заступник директора,
керівник напрямку «Громадянське суспільство»

Протягом 2019 року ЦЕДЕМ продовжив фінансову та організаційну підтримку РПР. У березні 2019 року коаліція відзначила п'ятиріччя своєї діяльності, а вже в травні було **zareestrovano samostijnuju yuridichnu osobu — hromadську спілку «Коаліція Реанімаційний Паке́т Реформ»**.

План перетворення об'єднання в спілку запропонували та розробили експерти ЦЕДЕМ. Спілка працює на засадах політичної незаангажованості та відстороненості від бізнесу, а також є відкритою до співпраці та прийняття нових членів. Як і в попередні роки, діяльність секретаріату РПР у 2019 році переважно фінансувалася з гранту, що адмініструється ЦЕДЕМ.

Під час виборчого періоду 2019 року РПР провів публічну дискусію кандидатів у президенти щодо порядку денного реформ в Україні, а також адвокував зміни до Виборчого кодексу України, зокрема, «Дорожня карта реформ» мала стати основою виборчої програми кандидатів у президенти й народні депутати.

Важливою подією року стала третя **Міжурядова конференція з питань реформ в Україні** за участі Президента України Володимира Зеленського та Прем'єр-міністра Канади Джастіна Трюдо в Торонто. Тарас Шевченко, директор ЦЕДЕМ і співголова Ради РПР, виступив на конференції в ролі експерта з реформ.

РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ РПР У 2019 РОЦІ:

zareestrovano
спілку громадських
організацій

секретаріатом РПР
підготовлено та поширено
28 заяв

137 публікацій та
ефірів експертів РПР
у ЗМІ

проадвокатовано
4 закони

організовано
4 форуми

проведено
43 публічні заходи

ВІДКРИТИЙ УНІВЕРСИТЕТ РЕФОРМ

Відкритий Університет Реформ (ВУР) — це освітній проєкт для молоді, яка хоче дізнатися більше про реформи та долучитися до їх втілення. ВУР прагне створити спільноту активних молодих реформаторів, які змінюватимуть країну на краще.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ОДНОГО НАБОРУ ВУР:

Навчальна програма
одного набору
(2 набори на рік)

3 місяці лекцій
про українські
реформи

100 годин стажування
в громадських
організаціях

Власний соціальний
проєкт про реформи

У 2019 році в межах проєкту стартував **ВУР для помічників народних депутатів**. 46 помічників народних депутатів поточною сесією Парламенту протягом чотирьох тижнів відвідували вечірні лекції від експертів громадського сектору, а також розширювали своє професійне коло спілкування. Учасники проєкту мали унікальну можливість отримати широкий огляд українських реформ, розглянути альтернативні підходи в межах однієї реформи й обговорити їх з колегами.

У 2019 РОЦІ ВУР — ЦЕ:

- + 113 випускників-реформаторів, кожен з яких прослухав у середньому 100 годин лекцій, стажувався щонайменше 100 годин у ГО та став частиною проєктної команди, яка реалізувала власну ідею
- + 573 заявки на участь
- + Два набори проєкту (ВУР 9 та ВУР 10)
- + Співпраця з 28 ГО
- + Спецпроєкт (ВУР для помічників народних депутатів)
- + 78 спікерів
- + 4 екскурсії
- + 6 проєктів учасників

Проєкти, які реалізували учасники ВУР у 2019 році:

- **«Не Еко Подія»** — подія, що прагне змінити поведінку людей на більш екологічну за допомогою коротких лекцій, інтерактивів та спілкування з однодумцями. Партнери заходу: «OZERO», «Ucycle» та «IZONE»
- **#ЛюдиРеформ** — медіа-проєкт, що розповідає про реформаторів, які змінюють країну щодня, але не є широковідомими
- **«Зрада чи перемога?!»** — настільна гра, де, граючи на стороні влади, ЗМІ, громадянського суспільства чи опозиції, учасники втілюють у життя реформи та на практиці розуміють, як це нелегко
- **«Рецепти реформ»** — медіа-проєкт, що подає інформацію про реформи стисло та зрозуміло — у формі рецептів їжі
- **«DoZmin»** — спільнота у формі читацького клубу, де громадські діячі, державні службовці різних рівнів та політики ведуть модерований інтелектуальний діалог на основі запропонованої до прочитання книги
- **#ШоПоРеформах** — інтерактивний вебсайт, де можна знайти найпоширеніші запитання та відповіді на них про чотири реформи

КИЇВ БЕЗ ТЮТЮНОВОГО ДИМУ

Протягом року ми спільно з ГО “Життя” адвокували зміни до українського законодавства, спрямовані на захист громадського здоров'я від впливу сигаретного диму. А зі стартом роботи нового скликання Верховної Ради України ЦЕДЕМ долучився до розробки антитютюнового **законопроекту №2813**.

Цей проект закону базується на практиці та рекомендаціях Всесвітньої організації охорони здоров'я, Європейського Союзу й Організації Об'єднаних Націй. Серед ключових змін — чітке регулювання умов продажу, паління та вмісту нових курильних виробів (наприклад, електронних сигарет) нарівні зі звичайними. Також він передбачає заборону реклами тютюну в Інтернеті та рекламних викладок сигарет на вітринах, які спонукають людей починати палити.

Автори пропонують запровадити єдиний стандарт для упаковок сигарет: однаковий колір з великими зображеннями хвороб, які спричиняє паління.

Цей проект закону став продовженням розробленого також за участі ЦЕДЕМ законопроектів №4030а, відкликаних у зв'язку з достроковими виборами Парламенту. Наразі документ опрацьовує Комітет ВРУ з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування.

У 2019 році ЦЕДЕМ був співорганізатором громадської церемонії нагородження за тютюновий лобізм “Золота коса”, ініційованої ГО “Життя”. У межах ініціативи антипремію отримали депутати Верховної Ради України, які лобіювали інтереси тютюнових компаній. Подія у форматі перформансу мала адвокаційну мету.

У межах підтримки антитютюнових ініціатив Центр проводив аналітичні дослідження про поширення куріння та виконання антитютюнового законодавства.

КАМПАНІЯ «ЗА БЕЗПЕЧНІ ДОРОГИ»

У 2019 році ЦЕДЕМ продовжив втілювати просвітницькі кампанії, спрямовані на підвищення рівня користування ременями безпеки серед водіїв та пасажирів. У цьому напрямку Центр працює з 2016 року, реалізуючи кампанію «За безпечні дороги».

Ми розробляємо й адвокатуємо ухвалення законопроектів, спрямованих на зменшення смертності на дорогах, а також проводимо інформаційні та соціальні кампанії на підтримку безпеки дорожнього руху.

НАПРЯМИ АДВОКАЦІЇ:

підвищення штрафів за ігнорування пасків безпеки

зменшення надмірної швидкості руху

запровадження системи автоматичної фіксації порушень правил дорожнього руху

зменшення відволікання на мобільні телефони та пристрої під час руху

ПІДВИЩЕННЯ ШТРАФІВ ЗА ІГНОРУВАННЯ ПАСКІВ БЕЗПЕКИ

У березні 2019 року ЦЕДЕМ ініціював реєстрацію законопроекту про підвищення штрафів за ігнорування ременів безпеки з **51 до 510 гривень**. Профільний парламентський комітет підтримав документ ще у квітні, однак через політичну кризу та позачергові парламентські вибори його не ухвалили. У грудні 2019 року було зареєстровано новий, цього разу комплексний законопроект у сфері безпеки руху, і громадські організації адвокатують його ухвалення. З ініціативи Центру до проєкту знову включено положення про штраф розміром 510 гривень.

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ КОРИСТУВАННЯ ПАСКАМИ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Щорічно експерти ЦЕДЕМ спільно з ГО «Vision Zero» досліджують відсоток водіїв України, які користуються ременями безпеки. У 2019 році середній показник в обласних центрах становив 24,4%. Порівняно з 2018 роком результат майже не змінився, адже за рік не відбулося значних зрушень у законодавчому регулюванні цього питання.

СОЦІАЛЬНІ КАМПАНІЇ

У січні 2019 року ми запустили кампанію зовнішньої соціальної реклами **«Пристебнись, інакше буде пізно!»**. 47 білбордів були розміщені в Києві та низці обласних центрів.

У травні стартувала **інформаційна кампанія «Ремінь або розтин»**. Соціальна реклама була розміщена на **180 білбордах** по всій Україні та набрала широкого розголосу в ЗМІ та соцмережах: **9700 репостів** соціальної реклами у Facebook, **60 згадок** про інфокампанію у ЗМІ, **п'ять сюжетів на центральних і регіональних телеканалах**. Інформаційна кампанія була розроблена в межах кампанії «За безпечні дороги» у співпраці з агентством «Agama Communications» за підтримки Міністерства інформаційної політики України.

Також з авдокаційною метою до старту Глобального тижня безпеки дорожнього руху на сходах Українського

дому наша команда представила інсталяцію **«Передчасно згаслі життя»**: 300 свічок уособлювали кількість людей, які щомісяця гинуть на дорогах. Кожна свічка — це одне життя, яке передчасно обірвалося внаслідок аварії, а висота — символ віку: що вища свічка, то молодшою була людина і довше могло ще «горіти» її життя.

У грудні спільно з **«Uber»** ми започаткували ініціативу, спрямовану на підвищення обізнаності про важливість ременів безпеки. Зокрема, ЦЕДЕМ розробив просвітницькі матеріали, які ми надіслали електронною поштою водіям і пасажиром «Uber». Окрім того, ми розпочали серію семінарів для водіїв-партнерів **«Uber»** у Києві з метою покращити навички безпечного водіння.

Центр став одним з ініціаторів **Маніфесту за безпечні дороги**, у якому 26 організацій-учасниць закликали владу та суспільство змінити ситуацію з високим рівнем смертності та травматизму на дорогах.

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У 2019 році ЦЕДЕМ у консорціумі з ICAP «Єднання» й Українським незалежним центром політичних досліджень розпочав реалізацію п'ятирічного проєкту «Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства України».

Протягом наступних років ми плануємо покращити середовище діяльності громадянського суспільства та зміцнити інституційні спроможності організацій громадянського суспільства для підвищення самозарадності громадського сектору. Зокрема, спільними експертними зусиллями ми розпочали роботу над механізмом запровадження **відсоткової**

філантропії— можливості для громадян перерахувати певний відсоток власних, уже сплачених податків благодійній чи громадській організації, яку вони хочуть підтримати.

Також разом з партнерами ЦЕДЕМ почав працювати над створенням **Карти правових реформ для громадянського суспільства** — аналітично-візійного документа, присвяченого реформуванню й покращенню правового середовища для організацій громадянського суспільства. Готовий документ ми плануємо презентувати у 2020 році.

ШКОЛА АДВОКАЦІЇ

Школа адвокатиї — це освітній проєкт Центру для людей з активною громадянською позицією, представників громадських організацій та рухів, які мають базовий досвід адвокаційної діяльності та зацікавлені в поглибленні своїх знань і подальшій роботі у сфері адвокатиї.

У 2019 році ЦЕДЕМ провів **два набори** Школи адвокатиї, участь у яких узяли **43 громадські активісти та адвокатиїники-практики**.

Під час навчання лектори поділилися досвідом, як пройти шлях від визначення проблеми до успішного втілення змін. Тренери навчили учасників не тільки теоретичних основ адвокаційного процесу, а й закріпили отримані знання завдяки практичним завданням, наприклад визначенню проблеми та мети адвокатиї, побудові стратегії, роботі зі стейкхолдерами, комунікації змін. Наразі випускники Школи адвокатиї успішно втілюють отримані навички у своїй професійній діяльності.

ШКОЛА КОМУНІКАЦІЇ

Школа комунікації — це безкоштовний інтенсивний навчальний курс для комунікаційників, які працюють або хочуть працювати в громадському секторі, прагнуть посилити свої знання і навички з побудови довготривалих комунікаційних стратегій та реалізації успішних комунікаційних кампаній.

У листопаді 2019 року ЦЕДЕМ провів першу Школу комунікації, учасниками якої стало 24 особи з-поміж понад 130 претендентів. Навчальний курс тривав три дні та включав лекції і практичні завдання. Лекторами школи стали провідні фахівці в галузі комунікації у ГО-секторі, керівники комунікаційних агенцій, незалежні консультанти, керівники комунікаційних відділів великих організацій, фондів, державних структур та політичних партій.

УЧАСНИКИ НАВЧАЛИСЯ:

формуванню
карту цільових
аудиторій

комунікувати
стратегічно

виходити
з кризових
ситуацій

писати якісні
та цікаві тексти

розробляти
медіа-стратегії,
визначати цілі
комунікацій

працювати з
центральноними,
регіональними
та іноземними
ЗМІ

працювати з
діджитал-
інструментами
тощо

РОЗВИТОК КОАЛІЦІЙ ОГС У РЕГІОНАХ

У грудні 2019 року ЦЕДЕМ розпочав реалізацію нового проєкту «Коаліції організацій громадянського суспільства Полісся — синергія і вплив», який втілюється в містах Житомир і Луцьк. Його мета — посилити спроможність організацій громадянського суспільства до спільної участі в розв'язанні актуальних проблем свого міста через розробку політик та адвокацію їх впровадження шляхом ухвалення місцевими органами влади відповідних проєктів рішень протягом 2020 року. Ключові очікувані результати: ухвалення місцевими радами не менше двох політик на два міста, розроблених коаліціями для розв'язання локальних проблем.

Станом на кінець 2019 року ми провели дві презентації проєкту в регіонах за участі понад 40 представників місцевих ОГС, які виявили бажання створити коаліції та визначили актуальні проблеми громади. Проєкт триватиме шість місяців, протягом яких ЦЕДЕМ буде забезпечувати та координувати напрями його діяльності в містах Житомир та Луцьк.

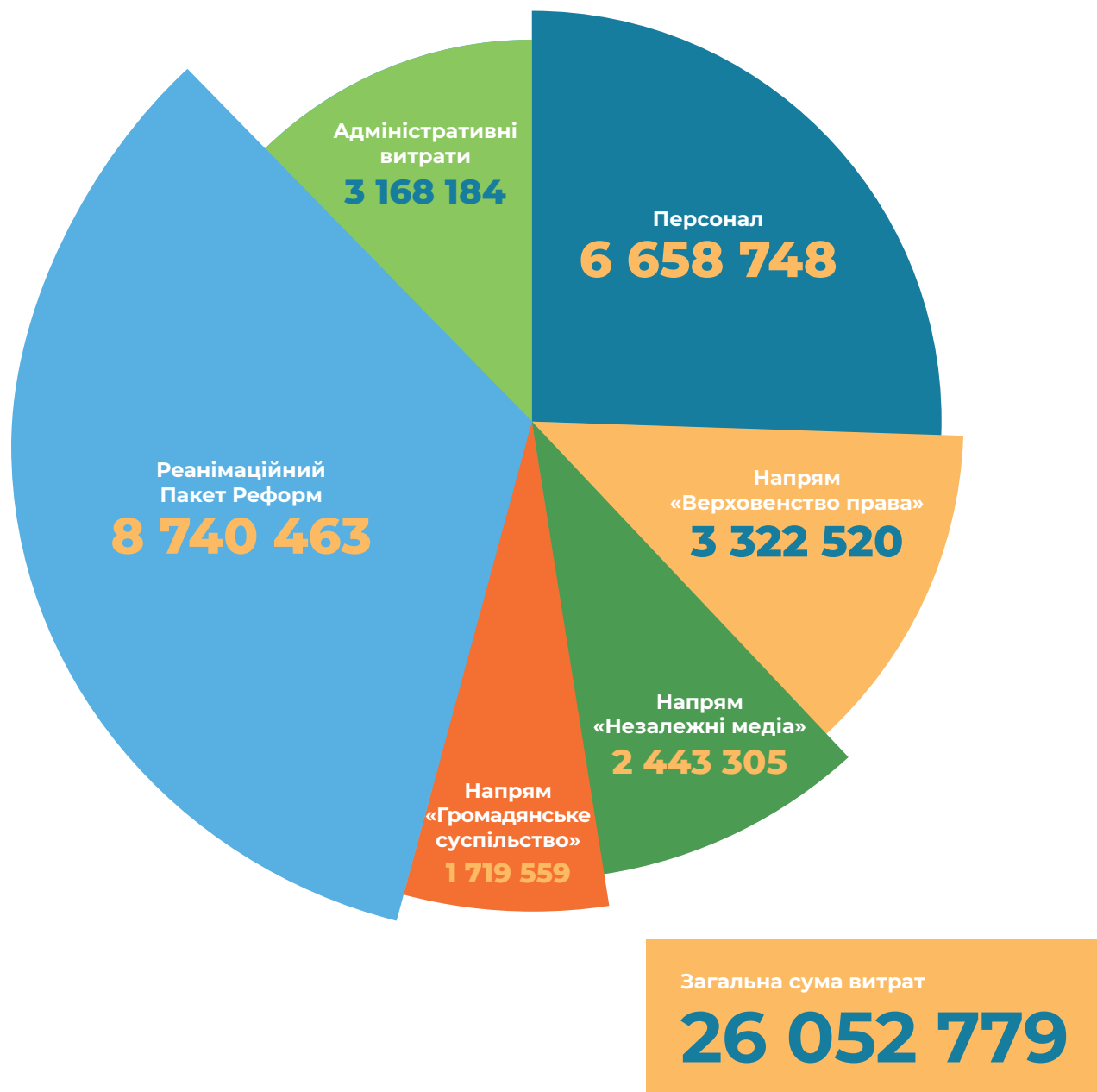
ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ

«Фінансова звітність Громадської організації «Центр демократії та верховенства права» **відображена достовірно**, в усіх суттєвих аспектах, про фінансовий стан Громадської організації станом на 31 грудня 2019 року, її фінансові результати за рік» — аудиторська фірма «Фінансове Агентство».

СТРУКТУРА НАДХОДЖЕНЬ КОШТІВ У 2019 РОЦІ:

Донор	Отримано (грн)	%
Шведське агентство з питань міжнародної співпраці та розвитку (SIDA)	15 574 132,24	66,72
Інтерньюз Нетворк - Агентство США з міжнародного розвитку	2 921 499,64	12,51
Європейська комісія	1 494 035,39	6,40
Ісар Єднання - Агентство США з міжнародного розвитку	1 262 159,45	5,41
Фонд «Майбутнє без куріння»	1 013 643,00	4,34
Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН)	622 915,96	2,67
Кемонікс Інтернешнл Інк - Агентство США з міжнародного розвитку	404 299,50	1,73
CFC Big Ideas - Uber Україна	50 000,00	0,21
РАЗОМ	23 342 685,18	100%

ВИТРАТИ ЦЕДЕМ (грн):

Центр демократії та верховенства права
вул. Заньковецької, 3/1, оф. 12, м.Київ, 01001
Тел./факс +38 (044) 496 05 80
cedem.org.ua
info@cedem.org.ua
